

HOTĂRÎRE

pentru controlul constituționalității art.XI pct.16 din legea nr.29 din 6 martie 2012
pentru modificarea și completarea unor acte legislative
(Sesizarea nr.4a/2013)

nr. 16 din 25.06.2013

Monitorul Oficial nr.177-181/24 din 16.08.2013

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuînd în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DL Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Petru RAILEAN, *judcători*,
cu participarea dnei Aliona Balaban, *grefier*,
Avînd în vedere sesizarea depusă la 13 martie 2013
și înregistrată la 13 martie 2013,
Examinînd sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,
Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 13 martie 2013 de avocatul parlamentar Tudor Lazăr, în temeiul articolelor 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), 25 lit.i) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și 38 alin.(1) lit.i) din [Codul jurisdicției constituționale](#), pentru controlul constituționalității prevederilor Art.XI pct.16 din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

2. Autorul sesizării a pretins că prin excluderea din [Codul de procedură civilă](#) a temeiului de revizuire a unei hotărîri judecătorești în cazul declarării unei legi neconstituționale de către Curtea Constituțională se încalcă articolele 1 alin.(3), 20, 54, 116 și 134 din [Constituție](#).

3. Prin decizia Curții Constituționale din 12 aprilie 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului, Guvernului, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Superior al Magistraturii și Catedrei de drept procesual civil a Universității de Stat din Moldova.

5. La ședința plenară publică autorul sesizării a participat personal. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Bivol, șeful Secției de drept privat a Secretariatului Parlamentului. Guvernul nu și-a delegat reprezentantul la ședința Curții.

ÎN FAPT

6. La 6 martie 2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat [Legea nr.29](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

7. Prin această lege organică au fost operate mai multe modificări și completări în [Codul de procedură civilă](#), inclusiv a abrogat lit.f) de la art.449.

8. Astfel, prin abrogarea lit.f), a fost exclusă posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești irevocabile care au fost emise în temeiul unor prevederi legale declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

9. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr.1, art.1), sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

[...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

“Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

“(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție ”.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

“(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății .”

Articolul 134

Curtea Constituțională

[...]

(3) Curtea Constituțională garantează supremația [Constituției](#), asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat”.

10. Prevederile relevante ale [Codului de procedură civilă](#) al Republicii Moldova, adoptat prin [Legea nr.225-XV din 30 mai 2003](#) (M. O., 2003, nr.111–115, art.451), sunt următoarele:

Articolul 5

Accesul liber la justiție

“(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare”.

[...]”

Articolul 15

Folosirea căilor de atac

“Participanții la proces și alte persoane interesate ale căror drepturi, libertăți ori interese legitime au fost încălcate printr-un act judiciar pot exercita căile de atac împotriva acestuia în condițiile legii.”

Articolul 446

Dispozițiile judecătorești care pot fi supuse revizuirii

“Pot fi supuse revizuirii hotărârile, încheierile și deciziile irevocabile ale tuturor instanțelor judecătorești, în condițiile prezentului capitol.”

Articolul 447

Persoanele care sunt în drept să depună cerere de revizuire

“Sunt în drept să depună cerere de revizuire:

- a) părțile și alți participanți la proces;
- b) persoanele care nu au participat la proces, dar care sînt lezate în drepturi prin hotărîrea, încheierea sau decizia judecătorească;
- c) Agentul guvernamental, în cazurile prevăzute la art.449 lit.g) și h).”

Articolul 449

Temeiurile declarării revizuirii

“Revizuirea se declară în cazul în care:

- a) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu pricina care se judecă;
- b) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuientului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a pricinii;
- c) instanța a emis o hotărîre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces;
[Lit.d) exclusă prin [Legea nr.155 din 05.07.2012](#), în vigoare la 30.11.2012]
- e) s-a anulat ori s-a modificat hotărîrea, sentința sau decizia instanței judecătorești care au servit drept temei pentru emiterea hotărîrii sau deciziei a căror revizuire se cere;
[Lit.f) exclusă prin [Legea nr.29 din 06.03.2012](#), în vigoare la 13.03.2012]
- g) Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova;
- h) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărîre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărîrii pronunțate de o instanță de judecată națională.”

Articolul 450

Termenele de depunere a cererii de revizuire și calculul acestora

“Cererea de revizuire se depune:

- a) în termen de 3 luni din ziua în care sentința penală a devenit irevocabilă – în cazul prevăzut la art.449 lit.a);
- b) în termen de 3 luni din ziua în care persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost și nu puteau să-i fie cunoscute anterior, dar nu mai tîrziu de 5 ani de la data rămînerii irevocabile a hotărîrii, încheierii sau deciziei – în cazul prevăzut la art.449 lit.b);
- c) în termen de 3 luni din ziua în care persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele respective – în cazul prevăzut la art.449 lit.c);
- d) în termen de 3 luni din ziua în care persoana interesată a luat cunoștință de hotărîrea, sentința sau decizia anulată sau modificată care a servit drept temei pentru emiterea hotărîrii sau deciziei a căror revizuire se cere – în cazul prevăzut la art.449 lit.e);
- e) în interiorul termenului de derulare a procedurii de reglementare pe cale amiabilă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului – în cazul prevăzut la art.449 lit.g);
- f) în termen de 6 luni de la pronunțarea hotărîrii sau deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului – în cazul prevăzut la art.449 lit.h).”

11. Prevederile relevante ale [Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale](#), amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin [Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997](#)), sunt următoarele:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

“1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, că va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”.

[...]

12. Prevederile relevante ale [Declarației Universale a Drepturilor Omului](#) (adoptată la New York la 10 decembrie 1948 ratificată de Republica Moldova prin [Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990](#)), sunt următoarele:

Articolul 8

“Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege”.

ÎN DREPT

13. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență temeiurile de revizuire a hotărîrilor judecătorești.

14. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională interconexe, precum accesul liber la justiție, garanțiile dreptului la un proces echitabil, supremația [Constituției](#).

A. ADMISIBILITATEA

15. În conformitate cu decizia sa din 12 aprilie 2013 (a se vedea §3), Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), articolului 4 alin.(1) lit.a) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și articolului 4 alin.(1) lit.a) din [Codul jurisdicției constituționale](#), sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

16. Articolele 25 lit.i) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și 38 alin.(1) lit.i) din [Codul jurisdicției constituționale](#) abilitază avocatul parlamentar cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

17. Curtea constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie pct.16 al Art.XI din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

18. Curtea reține că prevederile contestate nu au mai fost obiect al controlului constituționalității.

19. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din [Codul jurisdicției constituționale](#).

20. Curtea observă că sesizarea vizează în esență dreptul persoanei de a putea solicita revizuirea unei hotărîri judecătorești care a fost adoptată în baza unor prevederi legale declarate ulterior neconstituționale.

21. Curtea reține că, potrivit articolului 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), prerogativa Curții este de a stabili corelația dintre normele legislative contestate și textul [Constituției](#), ținînd cont de principiul supremației acesteia.

22. Prin urmare, pentru a elucida corespunderea dispozițiilor contestate cu normele constituționale,

Curtea va opera, în special, cu prevederile articolului 20 combinat cu articolele 1 alin.(3), 54, și 134 din [Constituție](#).

23. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, Curtea va opera cu prevederile articolului 20 combinat cu articolele 4 și 54 din [Constituție](#), precum și cu principiile de drept general recunoscute.

24. De asemenea, prezenta cauză va fi examinată de Curte și prin prisma jurisprudenței sale anterioare, precum și prin raportare la jurisprudența Curții Europene.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 20 COMBINAT CU ARTICOLELE 4 ȘI 54 DIN [CONSTITUȚIE](#)

25. Autorul sesizării pretinde că pct.16 al Art.XI din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) încalcă articolul 20 din [Constituție](#), potrivit căruia:

“(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție ”.

26. La fel, autorul sesizării consideră că norma supusă controlului constituționalității încalcă articolul 54 din [Constituție](#), care prevede:

“(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății .”

1. Argumentele autorului sesizării

27. Autorul sesizării consideră că prin excluderea lit.f) din art.449 al [Codului de procedură civilă](#) se încalcă prevederile articolelor 1 alin.(3), 20, 54, 116 și 134 din [Constituție](#) precum și art.6 din [Convenția Europeană](#) și art.8 din [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#).

28. În sesizare autorul susține că anularea dreptului de a solicita revizuirea unei hotărâri, la pronunțarea căreia s-a reieșit dintr-o lege declarată neconstituțională, îngrădește accesul la justiție pentru a obține din partea instanțelor judecătorești o reparație efectivă a drepturilor vătămăte.

29. Excluderea acestui drept constituie o negare a drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și contravine articolului 54 din [Constituție](#).

30. Autorul sesizării invocă faptul că prin excluderea lit.f) din art.449 din [Codul de procedură civilă](#), prin [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#), a fost anulată posibilitatea remedierii de către instanțele de judecată a unor eventuale încălcări ale drepturilor omului, prin aplicarea unor legi declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională, care au stat la baza hotărârilor judecătorești.

31. În opinia sa, imposibilitatea revizuirii hotărârilor adoptate cu încălcarea [Constituției](#) aduce atingere rolului Curții Constituționale de a garanta supremația Constituției și responsabilitatea statului față de cetățean, așa cum stabilește articolul 134 alin.(3) din [Constituție](#).

2. Argumentele autorităților

32. Parlamentul, în opinia sa, a menționat că legiuitorul poate institui, în situații deosebite, reguli și modalități speciale de exercitare a drepturilor procedurale. Principiul liberului acces la justiție presupune posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a exercita căile de atac numai în formele stabilite de lege.

33. În context, Parlamentul a menționat că statul are obligația de a garanta caracterul efectiv al

accesului liber la justiție, or, abrogarea literei f) din art.449 al [Codului de procedură civilă](#) – care prevede ca temei de declarare a revizuirii *aplicarea unei legi declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională* - nu presupune încălcarea accesului liber la justiție, deoarece nu a fost anulată însăși instituția revizuirii, ci a fost exclus doar un temei.

34. În opinia prezentată, Președintele Republicii Moldova afirmă că, în pofida caracterul neretroactiv al hotărârilor Curții Constituționale, acestea cel puțin parțial ar putea servi ca motiv pentru revizuirea hotărârilor judecătorești.

35. În acest sens, Președintele Republicii Moldova menționează că, potrivit art.449 lit.h) din [Codul de procedură civilă](#), drept temei pentru revizuire poate servi cazul în care Curtea Europeană a constatat, printr-o hotărâre, o încălcare a drepturilor omului sau a libertăților fundamentale. În mod similar, dacă un act normativ a fost declarat neconstituțional din același motiv – încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale – ar fi logic ca și în acest caz să existe posibilitatea de a revizui hotărârea judecătorească adoptată în baza respectivului act.

36. El reține că acest temei este în concordanță cu criteriile stabilite de structurile europene din considerentul că influențează decisiv hotărârea judecătorească, iar neconstituționalitatea legii nu era cunoscută la data adoptării hotărârii.

37. Guvernul, în opinia prezentată reține că articolul 449 din [Codul de procedură civilă](#), în redacția actuală, urmărește reducerea la minimum a situațiilor care au determinat sau au favorizat apariția încălcărilor principiului *res judicata* și au generat multiple solicitări în vederea redeschiderii procedurilor civile pe diferite temeiuri. Astfel, în redacția actuală, art.449 din [Codul de procedură civilă](#) instituie doar acele temeiuri care sunt compatibile cu excepțiile de la principiul securității juridice, și anume lichidarea erorilor judiciare apărute ca urmare a unor noi circumstanțe.

38. Concomitent, Guvernul menționează că, pornind de la principiul neretroactivității hotărârilor Curții Constituționale, acestea nu trebuie să se aplice în raport cu deciziile irevocabile ale instanțelor de judecată emise pînă la adoptarea hotărârii instanței de jurisdicție constituțională.

39. Curtea Supremă de Justiție consideră că prin obiectul sesizării nu se afectează normele constituționale din considerentul că hotărârile Curții Constituționale au efect pentru viitor.

40. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție precizează că legislația procesuală prevede posibilitatea participanților la proces și a altor persoane, ale căror drepturi au fost încălcate, de a exercita căile de atac împotriva actelor judecătorești. Astfel, hotărârile judecătorești sunt reexamineate de către instanțele ierarhic superioare, care vor casa hotărârile judecătorești emise în baza unor legi declarate neconstituționale.

3. Aprecierea Curții

3.1 Principii generale

41. În contextul jurisprudenței sale anterioare, Curtea reiterează că art.20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

42. În [Hotărârea nr.14 din 15 noiembrie 2012](#) Curtea a statuat:

“50. [...] principul accesului liber la justiție urmează a fi privit nu doar ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților persoanei, ci și ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii de “stat de drept”. Or, conform art.1 alin.(3) din [Constituție](#), Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

51. Din perspectiva guvernării drepturilor și libertăților fundamentale, este de menționat că, potrivit art.15 din [Legea Supremă](#), care garantează principiul universalității, cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.”

43. Prin [Hotărârea nr.2 din 19 februarie 2004](#) privind controlul constituționalității unor dispoziții ale art.416 și art.444 din [Codul de procedură civilă](#) al Republicii Moldova, Curtea a menționat: “Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzînd mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se

poate garanta exercitarea lui deplină.”

44. Curtea relevă că, potrivit art.114 din [Constituție](#), justiția se înfăptuiește, în numele legii, numai de instanțele judecătorești, instanțe care, conform art.115, sunt Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel și judecătoriile.

45. Curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție asigură controlul judiciar al hotărîrilor pronunțate de instanțele de fond, prin intermediul căilor de atac – *apelul și recursul* –, modalitatea exercitării cărora este descrisă în [codurile de procedură civilă](#) și penală.

46. În acest sens, și legiuitorul constituant a menționat că, împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii (art.119 din [Constituție](#)).

47. Căile de atac reprezintă mijloace procedurale, prin intermediul cărora părțile interesate au posibilitatea de a solicita și obține casarea hotărîrilor judecătorești neîntemeiate sau ilegale.

48. Astfel, modul în care este reglementat controlul judiciar efectuat de către instanțele de apel și de recurs creează condiții pentru repararea greșelilor comise de prima instanță, rămînînd în autoritatea lucrului judecat doar hotărîrile legale și întemeiate.

49. În același timp, Curtea reamintește că și art.6 §1 din [Convenția Europeană](#) garantează fiecărui individ dreptul de acces la o instanță. Potrivit Curții Europene, dreptul de acces la o instanță acoperă și dreptul de a introduce apel sau recurs, în măsura în care astfel de căi de atac sunt reglementate de legislația națională.

50. Curtea observă că, potrivit legii, căile de atac urmează a fi exercitate în termenul stabilit de lege, or, la expirarea acestuia, hotărîrile judecătorești devin definitive și irevocabile, intrînd în puterea lucrului judecat.

51. În acest sens, Curtea Europeană a menționat că unul dintre aspectele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității juridice, care impune ca, atunci cînd instanțele au pronunțat o soluție definitivă, soluția lor să nu poată fi repusă în discuție (cauza *Brumarescu vs. România* par.61). Securitatea juridică implică respectul pentru principiul *res judicata*, care constituie principiul caracterului definitiv al hotărîrilor judecătorești. Deci, principiul autorității de lucru judecat corespunde necesității de securitate juridică și ordine socială.

52. Totodată, Curtea reține că principiile specificate nu se opun în totalitate existenței procedurilor extraordinare prin readucerea în fața instanțelor a aspectelor litigioase deja soluționate, însă necesitatea respectării principiului siguranței circuitului civil – care este unul din aspectele esențiale ale principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică – cere ca folosirea acestora în materie civilă **să îmbrace un caracter excepțional** în ceea ce privește termenul în care pot fi promovate, motivele de admisibilitate precum și părțile care au dreptul la acțiune.

53. Avînd în vedere cele expuse, Curtea menționează că legislația procesuală reglementează mecanisme ce acordă posibilitatea desființării hotărîrilor judecătorești irevocabile în cazul în care urmează a fi corectate erorile judiciare și omisiunile justiției.

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

54. [Codul de procedură civilă](#) prevede posibilitatea desființării hotărîrilor și deciziilor irevocabile ale tuturor instanțelor judecătorești prin intermediul revizuirii.

55. În context, Curtea observă că, potrivit art.449 din [Codul de procedură civilă](#), revizuirea se declară doar în cazurile în care: 1) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu pricina care se judecă; 2) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuientului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a pricinii; 3) instanța a emis o hotărîre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces; 4) s-a anulat ori s-a modificat hotărîrea, sentința sau decizia instanței judecătorești care au servit drept temei pentru emiterea hotărîrii sau deciziei a căror revizuire se cere; 5) Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova; 6) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a

constatat, printr-o hotărîre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărîrii pronunțate de o instanță de judecată națională.

56. În același timp, Curtea reține că prin [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost exclus temeiul de revizuire de la lit.f) a art.449 din [Codul de procedură civilă](#). Respectivul temei prevedea posibilitatea declarării revizuirii în cazul în care **“a fost aplicată o lege declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională”**.

57. Concomitent, art.458 din Codul de procedură penală prevede că hotărîrile judecătorești irevocabile pot fi supuse revizuirii inclusiv în cazul în care Curtea Constituțională a recunoscut drept neconstituțională prevederea legii aplicată în cauza respectivă.

58. Curtea menționează că, revizuirea fiind o cale de retractare, și nu de reformare a hotărîrii, în cadrul acesteia, în baza unor temeiuri strict prevăzute de lege, are loc redeschiderea procesului.

59. Urmînd raționamentele Curții Europene, Curtea acceptă că o hotărîre judecătorească definitivă și irevocabilă se bucură de autoritatea lucrului judecat, astfel încît un litigiu soluționat **nu mai poate, de principiu**, să formeze obiectul unui nou proces, cu același obiect, aceeași cauză și între aceleași părți.

60. Totodată, Curtea subliniază că problema esențială în reglementarea corectă a căilor de atac extraordinare constă în găsirea unor “ipoteze de mijloc”, care să împace ambele cerințe, pe de o parte, principiul autorității de lucru judecat și, pe de altă parte, necesitatea pronunțării unei hotărîri judecătorești legale și întemeiate. Așadar, este necesară identificarea unor ipoteze mediane care să asigure respectarea dreptului la un proces echitabil și a principiului securității raporturilor juridice.

61. Din respectivele considerente, Curtea reține că temeiurile de revizuire urmează a fi prevăzute în legislație în mod obiectiv și exhaustiv, astfel încît nici o parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărîri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Instanțele care se pronunță asupra revizuirii trebuie să-și exercite competența pentru a corecta erorile judiciare, omisiunile justiției și asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu poate reprezenta un temei de reexaminare.

62. Astfel, Curtea reține că o derogare de la principiul *res judicata* este justificată doar atunci cînd este necesară datorită **unor circumstanțe esențiale și convingătoare**.

63. Curtea reiterează că la stabilirea temeiurilor de revizuire este necesar ca *legiitorul să urmărească menținerea unui echilibru* între respectarea dreptului la un proces echitabil și a principiului securității raporturilor juridice.

64. Totodată, abrogarea temeiului de revizuire a hotărîrilor judecătorești irevocabile pronunțate cu aplicarea unei legi declarată neconstituțională nu reprezintă în sine o soluție de mediere, ci, dimpotrivă, prin aceasta se ignorează normele constituționale. Or, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică (art.7 din [Constituție](#)). Ba mai mult, art.2 alin.(2) din [Codul de procedură civilă](#) prevede că, în caz de coliziune între normele Codului și prevederile Constituției Republicii Moldova, se aplică prevederile [Constituției](#).

65. Curtea consideră că reglementarea **unui mijloc procedural care să permită retractarea unei hotărîri judecătorești** definitive și irevocabile, pronunțate de o instanță judecătorească cu încălcarea principiilor constituționale, **nu este de natură să încalce dreptul la un proces echitabil și principiul securității raporturilor juridice. O hotărîre judecătorească, deși definitivă și irevocabilă, nu poate fi considerată legală atît timp cît se întemeiază pe un act normativ contrar prevederilor [Legii Supreme](#)**.

66. Curtea reține că **principiul stabilității raporturilor juridice nu poate implica promovarea unui drept prin intermediul unor norme neconstituționale**. Posibilitatea revizuirii unei hotărîri judecătorești pronunțate cu încălcarea [Constituției](#) constituie singura modalitate de contracarare a efectelor unei legi care contravine principiilor constituționale, ce garantează drepturile și libertățile fundamentale.

67. Nu în ultimul rând, dreptul la un proces echitabil presupune *eo ipso* prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înfăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională.

68. În deplin acord cu argumentele expuse în opinia scrisă a Președintelui Republicii Moldova, Curtea reține că neretroactivitatea hotărârilor instanței de jurisdicție constituțională nu poate prevala în situația în care la baza hotărârilor judecătorești sunt puse prevederi legale care contravin drepturilor și libertăților fundamentale și prin efect sunt declarate neconstituționale.

69. La fel, Curtea reține că prevederile [Codului de procedură civilă](#) obligă instanța, care efectuează revizuirea, să examineze două aspecte: **admisibilitatea cererii de revizuire și analiza pe fond a cauzei**. Cu privire la admisibilitatea cererii de revizuire, legiuitorul a prevăzut în mod expres **condițiile pe care trebuie să le îndeplinească** persoana interesată și anume **invocarea unui temei expres** prevăzut de legea procesuală și **respectarea termenului de prescripție** în care poate fi solicitată revizuirea.

70. Astfel, Curtea observă că art.450 din [Codul de procedură civilă](#) cuprinde termenele de depunere a cererii de revizuire și modul de calculare a acestora pentru fiecare temei prevăzut la art.449.

71. Avînd în vedere termenele prescrise de lege, Curtea nu consideră pertinente alegațiile reprezentantului Parlamentului, potrivit căruia prin menținerea respectivului temei se încalcă securitatea raporturilor juridice. **Or, urmînd acest raționament, prin orice temei de revizuire se redeschide o procedură judiciară, adică în final se încalcă securitatea raporturilor juridice.** Tocmai din acest punct de vedere **legiuitorul a limitat în timp posibilitatea depunerii unei cereri de revizuire**, limitare apreciată a fi justificată din considerentul că o stare de incertitudine a efectelor unei hotărâri judecătorești nu poate perpetua în timp.

72. Deci, și în cazul solicitării revizuirii hotărârii judecătorești pe motivul declarării neconstituționale a legii care a stat la baza emiterii acesteia, legiuitorul urmează să stabilească un termen de la data pronunțării hotărârii Curții Constituționale, în cadrul căruia părțile interesate vor putea solicita revizuirea.

73. În același timp, Curtea observă că art.449 lit.h) din [Codul de procedură civilă](#) prevede că revizuirea poate fi declarată și în cazul în care Curtea Europeană a constatat, printr-o hotărîre, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale **care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărîrii pronunțate de o instanță de judecată națională.**

74. Curtea observă că, prin stipularea acestui temei, legiuitorul a confirmat necesitatea aplicării prevederilor [Convenției Europene](#) și a acordat instanțelor naționale posibilitatea de a remedia propriile hotărîri în cazul în care Curtea Europeană constată că s-au încălcat drepturile și libertățile persoanei.

75. În context, Curtea reamintește că articolul 4 din [Constituție](#) prevede prioritatea reglementărilor internaționale la care Republica Moldova este parte, în cazul cînd există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile omului și legile interne.

76. Potrivit [Hotărîri nr.55 din 14 octombrie 1999](#) privind interpretarea unor prevederi ale articolului 4 din [Constituția Republicii Moldova](#), Curtea Constituțională a reținut că *“această prevedere comportă consecințe juridice, presupunînd, mai întîi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordînd, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale”*.

77. În aceeași [ordine de idei, în Hotărîrea nr.10 din 16 aprilie 2010](#) pentru revizuirea [Hotărîrii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998](#) “Cu privire la interpretarea art.20 din [Constituția Republicii Moldova](#)”, Curtea Constituțională a menționat că *“practica jurisdicțională internațională [...] este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#)”*.

78. Prin aplicarea art.4 din [Constituție](#), aceste dispoziții convenționale au dobîndit un statut aparte, fiind situate, în ierarhia actelor normative, pe o treaptă echivalentă Legii Fundamentale și avînd preeminență asupra prevederilor interne, în caz de divergență.

79. În spiritul acestui text constituțional, Curtea dispune de instrumentele necesare în vederea îmbogățirii ansamblului garanțiilor și modalităților de protecție acordate drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prin hotărîrile pronunțate și soluțiile luate.

80. Se reține că jurisprudența Curții Europene și prevederile [Convenției Europene](#) au o relevanță și

direcționează examinarea litigiului constituțional. În special, acest lucru este valabil atunci când litigiul constituțional privește în substanță problema garantării sau respectării unui drept consacrat de [Constituție](#) și de [Convenția Europeană](#).

81. Reieșind din cele menționate și similar temeiului prevăzut la art.449 lit.h) din [Codul de procedură civilă](#), cadrul legal național urmează să reglementeze posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești în cazul în care printr-o hotărâre a Curții Constituționale a fost declarată neconstituțională o anumită prevedere legală, în temeiul căreia a fost emisă hotărârea judecătorească. Or, obligația pozitivă a statului este de a institui mecanisme interne de remediere a drepturilor fundamentale încălcate, mecanismele garantate de entitățile internaționale urmînd a fi adiționale celor naționale.

82. Curtea reține că excluderea, prin [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#), a temeiului cuprins la art.449 lit.f) din [Codul de procedură civilă](#) lipsește persoanele de un remediu intern efectiv al apărării drepturilor sale și **constituie o limitare nepermisă a mijloacelor procedurale care asigură dreptul persoanelor la o satisfacție efectivă**. Or, într-o societate democratică, în care respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială, este inadmisibil ca un drept consfințit deja de legislație să fie diminuat.

83. Renunțarea la una dintre modalitățile care asigurau o protecție efectivă a justițiabililor, cu consecința trecerii la un standard inferior de ocrotire a drepturilor și libertăților fundamentale în raport cu cel anterior, consacrat de legislația infraconstituțională, constituie o încălcare a principiilor constituționale. Or, art.54 din [Constituție](#) statuează că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și ale cetățeanului.

84. Concluzionînd, Curtea menționează necesitatea persoanei de a beneficia de posibilitatea retractării unei hotărâri judecătorești prin intermediul *revizuirii* în cazul în care prin hotărârea Curții Constituționale **s-a constatat că prin actul normativ declarat neconstituțional și care a fost aplicat la emiterea hotărârii judecătorești irevocabile s-au încălcat drepturile și libertățile fundamentale garantate de [Constituție](#) și [Convenția Europeană](#), iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decît prin revizuirea hotărârii pronunțate**.

85. În respectiva situație, Curtea reține că excluderea prin [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) a lit.f) de la art.449 al [Codului de procedură civilă](#), constituie o încălcare a articolelor 4, 20 și 54 din [Constituție](#).

Pentru aceste motive și în temeiul articolelor 140 din [Constituție](#), 26 din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), 6, 61, 62 lit.e) și 68 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se declară neconstituțional art.XI pct.16 din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

2. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 25 iunie 2013.

Nr.16.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și art.67 din [Codul jurisdicției constituționale](#)

1. În cadrul deliberărilor asupra Hotărârii nr.16 din 25 iunie 2013, prin care Curtea a declarat neconstituționale prevederile art.XI pct.16 din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care s-a modificat art.449 din [Codul de procedură civilă](#), fiind exclus temeiul de revizuire a hotărârii judecătorești pentru motivul aplicării unei legi declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională, am ajuns la o altă concluzie, din care cauză expun prezenta opinie.

2. Consider că abrogarea lit.f) a art.449 din [Codul de procedură civilă](#), care prevedea ca temei de declarare a revizuirii aplicarea unei legi declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională, nu presupune încălcarea principiului accesului liber la justiție. Nu sunt de acord cu afirmația că excluderea lit.f) de la art.449 din [Codul de procedură civilă](#) “constituie o limitare nepermisă a mijloacelor procedurale care asigură dreptul persoanelor la o satisfacție efectivă.”

3. În [Constituție](#), accesul liber la justiție este conceput ca un drept al oricărei persoane de a se putea adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime, asigurându-se toate garanțiile dreptului la un proces echitabil.

4. Dreptul de acces la justiție nu are un caracter absolut, fiind supus anumitor limitări. Aceste limitări sunt impuse de puterea de stat, în formele și modalitățile prevăzute de lege. Astfel, legiuitorul poate institui reguli speciale de procedură, precum și modalități speciale de exercitare a drepturilor procedurale.

5. În [Hotărîrea nr.16 din 28 mai 1998](#) Curtea Constituțională menționează că stabilirea competenței instanțelor judecătorești, a procedurii de examinare a litigiilor, precum și a căilor de atac face obiectul unor legi organice și constituie competența exclusivă a Parlamentului.

6. Țin să menționez că principiul accesului liber la justiție urmează a fi privit și prin prisma instituției excepției de neconstituționalitate. Astfel, prin intermediul instituției excepției de neconstituționalitate, părților, în cadrul unui proces de judecată, li se acordă dreptul să solicite controlul constituționalității legii care urmează a fi aplicată de către instanță, dacă se ajunge la concluzia că prevederile actului legislativ ce urmează a fi aplicat nu sunt conforme prevederilor constituționale.

7. Cît privește căile de atac împotriva hotărîrilor judecătorești, inclusiv revizuirea, acestea reprezintă un remediu posibil și necesar față de erorile judiciare care se pot săvîrși. O particularitate esențială a revizuirii constituie faptul că, prin natura sa juridică, această instituție nu are drept scop corectarea oricăror erori judiciare, ci doar a celor care vizează circumstanțe noi, neimputabile participanților la proces și instanței de judecată.

8. Prin art.XI pct.16 din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care s-a modificat art.449 din [Codul de procedură civilă](#), a fost exclus un temei de revizuire a hotărîrii judecătorești, care, în opinia mea, încălca principiile clarității și previzibilității legii, neretroactivității legii și securității raporturilor juridice.

9. Consider că norma abrogată avea un caracter neclar în aplicare, încălcînd principiul clarității și previzibilității. Astfel, în cazul solicitării revizuirii pentru motivul aplicării unei legi declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională *pînă la adoptarea hotărîrii judecătorești*, vom fi în prezența aplicării eronate a normelor de drept material, fapt ce constituie temei pentru casarea hotărîrii în ordine de apel sau recurs, iar în cazul solicitării revizuirii *după adoptarea hotărîrii judecătorești*, se atestă încălcarea principiului neretroactivității legii și stabilității raporturilor juridice.

10. Pentru a garanta respectarea principiului constituțional al clarității și previzibilității legii și pentru a nu leza drepturile persoanei, norma care generează incertitudinea legală urmează a fi anulată.

11. Sunt de acord cu afirmațiile Curții, expuse în hotărîre, că obligația pozitivă a statului este de a institui mecanisme interne de remediere a drepturilor fundamentale încălcate, însă normele care reglementează aceste mecanisme trebuie să fie clare, altfel, norma care creează incertitudine poate genera abuzuri.

12. Astfel, în [Hotărîrea nr.26 din 23 noiembrie 2010](#), Curtea a menționat: “Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încît să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile”.

13. Contrar acestei jurisprudențe și în pofida faptului că CtEDO consideră claritatea și previzibilitatea legii ca principii de bază pentru protecția drepturilor fundamentale, Curtea a declarat că modificarea efectuată este incompatibilă cu [Legea Supremă](#).

14. Sunt de părerea că litera f) a art.449 din [Codul de procedură civilă](#) crea premise pentru

încălcarea principiului securității raporturilor juridice, deoarece, în cazul solicitării revizuirii pe motivul declarării normei ca fiind neconstituțională *după adoptarea hotărârii judecătorești*, aceste prevederi ofereau posibilitatea să fie revizuite hotărâri judecătorești irevocabile, deși la momentul adoptării acestora exista prezumția constituționalității normelor aplicate, iar instanța nu a comis nici o eroare, ce ar urma să fie soluționată prin admiterea revizuirii.

15. În context, nu sunt de acord cu alegațiile Curții, potrivit cărora “[...] caracterul neretroactiv al hotărârilor instanței de jurisdicție constituțională nu poate prevala în situația în care la baza hotărârilor judecătorești sunt puse prevederi legale care contravin drepturilor și libertăților fundamentale și prin efect sunt declarate neconstituționale.”

16. Consider că hotărârile Curții Constituționale nu trebuie să se aplice în raport cu deciziile irevocabile ale instanțelor de judecată emise pînă la adoptarea acestora, deoarece la data soluționării definitive a cauzei norma a beneficiat de prezumția constituționalității. Incidența deciziei Curții Constituționale într-o atare cauză ar echivala cu negarea autorității de lucru judecat, ceea ce este inadmisibil.

17. Pronunțarea de către Curtea Constituțională a unei decizii, prin care se constată neconstituționalitatea unei norme, nu poate constitui drept temei legal pentru o acțiune în justiție, întrucît crearea situației litigioase presupune modificarea raporturilor juridice existente, extinderea efectelor deciziei Curții pentru trecut.

18. De aceea, în situația în care hotărîrea Curții Constituționale este posterioară hotărîrii instanței judecătorești, nu pot fi de acord cu alegațiile Curții că “o hotărîre judecătorească, deși definitivă și irevocabilă, nu poate fi considerată legală atît timp cît se întemeiază pe un act normativ contrar prevederilor [Legii Supreme](#)”, deoarece aceste alegații contravin prevederilor legii.

19. În acest sens este relevant art.7 din [Codul jurisdicției constituționale](#), care statuează că orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte, se consideră constituțional pînă cînd neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul jurisdicției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.

20. În [hotărîrea nr.16 din 12 iunie 2007](#), Curtea a conchis că, potrivit teoriei generale a dreptului privind aplicarea actului normativ în timp, legea adoptată se bucură de prezumția constituționalității, ca și orice alt act al unei autorități publice, care este prezumat legal pînă la infirmarea acestui fapt.

21. Potrivit art.140 din [Constituție](#), precum și art.28 alin.(2) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule *din momentul adoptării* hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.

22. De asemenea, art.26 alin.(7) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) prevede că hotărârile Curții Constituționale produc efecte numai pentru viitor. Prin urmare, actul normativ declarat de către Curtea Constituțională ca fiind neconstituțional nu produce efecte retroactive, ci doar pentru viitor.

23. După cum demonstrează practica judiciară, majoritatea cererilor privind revizuirea unor hotărîri judecătorești pentru temeiul în cauză au fost respinse de către instanțele de judecată reieșind din principiul neretroactivității actelor Curții Constituționale.

24. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în repetate rînduri, s-a referit la aceste principii.

25. În cazul *Brumărescu contra Romîniei* Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principului autorității lucrului judecat - *res judicata*. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci cînd instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție.

26. În cazul *Duca contra Moldovei* Curtea a subliniat că securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principului autorității lucrului judecat, care presupune că nici o parte nu este în drept să solicite revizuirea unei hotărîri definitive și obligatorii întru obținerea unei reexaminări și a unei noi soluții în cauză. Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.

27. În cazul *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat că redeschiderea procedurilor din cauza apariției unor circumstanțe noi nu este, în sine, incompatibilă cu [Convenția](#). Mai mult, articolul

4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală. Totuși, deciziile de a revizui hotărâri judecătorești irevocabile trebuie să fie în conformitate cu criteriile legale relevante, iar folosirea necorespunzătoare a unei astfel de proceduri poate fi contrară [Convenției](#) [...].

28. În cazul *Lenskaya contra Rusiei*, Curtea a menționat că oricare legislație nouă trebuie în principiu să fie aplicată doar pentru viitor. O singură excepție de la acest principiu este posibilitatea aplicării doar în materia penală.

29. Consider că nu este pertinentă analogia, invocată în hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 25 iunie 2013, cu situația vizată de art.449 lit.h) din [Codul de procedură civilă](#), care prevede că *revizuirea poate fi declarată și în cazul în care Curtea Europeană a constatat, printr-o hotărâre, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii pronunțate de o instanță de judecată națională*. Situația prevăzută de lit.f) a art.449, care a fost abrogată, este total diferită, întrucât nu implică remedierea unor erori judiciare sau omisiuni ale justiției; instanța judecătorească nu a comis o eroare, deoarece a aplicat legea, care, la momentul pronunțării hotărârii judecătorești, se prezuma a fi constituțională.

30. În baza celor expuse, consider că prevederile art.XI pct.16 din [Legea nr.29 din 6 martie 2012](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative Curtea Constituțională trebuia să le recunoască constituționale.

JUDECĂTORUL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Aurel BĂIEȘU

25 iunie 2013